

Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van bewust gebruik van gedwongen prostitutie en arbeid?

Actualia in het strafrecht en de criminologie

Update in de criminologie VII | Gent | 24 april 2014

Prof. Dr. Gert Vermeulen

t. +32 9 264 69 43

f. +32 9 264 84 94

Gert.Vermeulen@UGent.be

Strafbaarstelling bewust gebruik slachtofferarbeid

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

Europese mensenhandel-regelgeving

- RvE-verdrag 2005 & EU-richtlijn 2011
- suggestie introductie nieuw misdrijf in nationaal strafrecht
- “wetens en willens gebruik maken van de diensten geleverd door een slachtoffer van mensenhandel”
 - seksuele sfeer (client)
 - economische sfeer (niet consument)

uitdaging

- bewijs “wetens en willens”-karakter
- hoe operationaliseren?

bestrafing of (zelf)regulering?

research

publications

consultancy

conferences

Voorafgaand: mensenhandel en migratiebeleid

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

vermenging beleidsdebatten

- zuiver consensuele smokkel vaak gelabeld als mensenhandel
- mensenhandeldebat vaak geïnstrumentaliseerd in functie van repressie smokkel & illegale migratie
- dat laatste is net contraproductief: illegale status
 - werkt kwetsbaarheid in de hand
 - staat rechtsbescherming in de weg

research

publications

consultancy

conferences

Institute for
International Research on Criminal Policy
Ghent University

www.ircp.org

Prof. Dr. Gert Vermeulen
+32 9 264 69 43
Gert.Vermeulen@UGent.be

Mensenhandel en prostitutiebeleid

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

exploitatie consensuele prostitutie blijft in regel strafbaar

- erfenis Verdrag NY 1950

terwijl mensenhandel volgens internationale definities

- VN Protocol 2000, RvE-verdrag 2005, EU-richtlijn 2011
- vereiste stelt van: dwang, onvrijheid, gebrek aan alternatieve keuzes

beleidsstandpunt al te vaak: prostitutie intrinsiek uitbuitend ('nieuw feminisme')

terwijl scheiding der markten in seksuele dienstensector logisch zou zijn

- mala fide (dwang, onvrijheid) = mensenhandel = aanpakken
- bona fide (consensueel) = legaliseren of reguleren
 - randvoorwaarden moeten zijn voldaan (infra: niet zoals in NL)
 - legalisering prostitutie + legale (sekswerk)migratie derdelanders
 - Jany HvJ (2001): zelfstandige prostitutie = economische activiteit
 - regulering prostitutie + gedogen illegale (sekswerk)migratie derdelanders
 - bona fide ondernemers + kwalitatieve werkomstandigheden
 - overheidscontrole = contradictie | zelfregulering?

research

publications

consultancy

conferences

Cliënten en prostitutiebeleid

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestraffing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

naar criminalisering van 'bewuste gebruik' van diensten SO mensenhandel?
cfr RvE-verdrag 2005 en EU-richtlijn 2011

- niet dwingend | LS uitgenodigd om criminalisering te overwegen in kader van aanpak van de vraagzijde | NB: aanbod-vraagrelatie onder-onderzocht!
- in sfeer van zowel seksuele en economische (infra) uitbuiting gereflecteerd in nationaal beleid? (voorbeelden)
 - niet: Zweden, Frankrijk, ... (ondeugdelijke voorbeelden)
 - België: (nog) niet gecriminaliseerd (houden zo)
 - interessante voorbeelden
 - VK (objectieve aansprakelijkheid)
 - Nederland (aanpassing prostitutiewetgeving)

kernvraag: hoe 'bewuste gebruikmaking' operationaliseren?

mogelijk antwoord: door kwaliteitsnormen & zorgvuldigheidsnorm cliënt

- oriëntatie cliënt naar gecertificeerde seksuele dienstenverstrekkers
- en daardoor: geen 'bewust gebruik' of zelfs geen 'dolus eventualis'

research

publications

consultancy

conferences

www.ircp.org

Preventie mensenhandel & overlast in prostitutie

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

ontwikkeling van een *bona fide* prostitutiemarkt

- verminderen kwetsbaarheid (via verbetering rechtspositie prostitué(e)) en sterkere repressieve focus op echte gevallen van uitbuiting & mensenhandel
- verminderen van overlast (door naleving gemeentelijke normen)

legalisering *bona fide* exploitatie prostitutie

- theoretisch logisch
- politiek gezien kennelijk lastig in België
- + vereist opzegging VN-Verdrag 1950 (of aanpassing)
- succes opheffing bordeelverbod 2000 in Nederland relatief
 - 3 lessen

(zelf)regulering interessant alternatief

- via kwaliteitslabels (ISO-69) (infra)

(Zelf)regulering *bona fide* prostitutiemarkt

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

marktscheiding in illegale sectoren

- voorbeelden: drugs, kinderarbeid, verkeer, ...

overheidsregulering of zelfregulering

- overheidsregulering
 - ambigu, discretionair, geen rechtszekerheid (A'dam)
- zelfregulering
 - voorbeeld: huurprijzenprotocol A'pen
 - a.d.h.v. kwaliteitsnormen (ISO-69) die alle betrokken partijen als waardevol, geschikt en voldoende bevinden om situaties van mensenhandel of seksuele uitbuiting van kinderen maximaal te voorkomen en uit te sluiten
 - concreet (infra)

ISO-69

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

geïnformeerd-consensueel

enkel door volwassenen | deproblematisering 16+ prostitutie lastig

- hoewel verdedigbaar vanuit emancipatorisch kinderrechtenoogpunt

enkel all-in-huurprijzen zonder abnormaal profijt

nette en veilige werkomgeving

nodige verzekeringen

recht op adequaat beschermde seks

terugbetaalde regelmatige medische controle door een arts naar keuze (inclusief op HIV of andere SOA's)

geen excessieve werkdagen of -uren, noch onder- of wanbetaling

recht op verlof

zelfbeslissingsrecht ivm prestaties tijdens menstruatie of de zwangerschap

wanneer ze een SOA hebben: recht om bepaalde klanten/partners of bepaalde seksuele handelingen te weigeren (ontslagmogelijkheid)

minstens een functioneel blanco strafregister voor uitbater, manager of eigenaar van een seksinrichting, vitrine of escortbureau of pornoproducent

actief toelaten eventuele controles

research

publications

consultancy

conferences

www.ircp.org

Legalisering of zelfregulering via kwaliteitsnormen

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

vereist draagvlak van alle sectoractoren, inclusief van parket

- inclusief bereidheid niet-vervolgung tewerkstelling illegale prostitué(e)s

transparantie en controleerbaarheid normen

- zelfcertificering, certificering door beroepsorganisatie, - of door onafhankelijke derde
- affichering normen
- kenbaarheid voor klanten
 - ontwijking strafbaarheid gebruikmaking diensten v/e SO van mensenhandel
 - economische incentive voor bona fide seksbedrijven
- daardoor: marktvoordeel *bona fide* marktsegment
- effect: terugdringing uitbuiting en dus mensenhandel

voordeel zelfregulering t.o.v. legalisering: werkt ook voor illegale derdelanders

theoretische evaluatie: relatief positief

praktische evaluatie

- sectorniveau: goed, zelfs indien loutere zelfcertificering (escort) | andere voorbeelden
- autoriteiten: legalisering OK | zelfregulering: geïnstitutionaliseerd gedoogbeleid vereist
- cliëntniveau: niet-intrusief controlemechanisme vereist (supra: NL)

research

publications

consultancy

conferences

Sociale fraude, arbeidsuitbuiting & mensenhandel

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

onderscheid

- 'gewone' overtreding/fraude sociaalrechtelijke standaarden
 - (sociaal (straf)recht)
- 'ernstige' arbeidsuitbuiting & mensenhandel | inclusief bewust gebruik slachtofferarbeid
 - (regulier) strafrecht: strafbare deelneming of EU-minimumconcept?
- 'verboden' vs 'nog meer verboden'?
 - niet ongebruikelijk (bv. IAO-verdrag 182 ...)
- zelfregulering (tandem met strafrecht)
 - autonoom of overheidsgestuurd?

EU mensenhandelstrategie 2012-16

- focus op vraagzijde, responsabilisering van de privésector

bekende cases: Apple, Rana Plaza

EU-arbeidsmigratie: schijnzelfstandigheid, detacheringsfraude, sociale dumping

- grijze zone vrijwillige vs. gedwongen arbeid

kernvraag: wat bij kennis in hoofde van 'gebruiker' van mensenhandel en/of arbeidsuitbuiting in de bedrijfsketen?

research

publications

consultancy

conferences

www.ircp.org

Strafbare deelneming | België

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

Carestel-zaak

mededaderschap art. 66 Sw.

- “wetens en willens”-aspect?
- “kennen van een risico en dat risico aanvaarden”

evaluatie: even effectief als aparte strafbaarstelling bewust gebruik

research

publications

consultancy

conferences

Institute for
International Research on Criminal Policy
Ghent University

www.ircp.org

Prof. Dr. Gert Vermeulen
+32 9 264 69 43
Gert.Vermeulen@UGent.be

Strafbare deelneming | EU-minimumconcept?

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

deelneming: verschillende concepten en betekenissen in de EU

- tendens: verschuiving richting normatief deelnemingsconcept
- “theory of social conduct”

bestaande EU-regels over deelneming: bv. Mensenhandelrichtlijn 2011

EU-minimumharmonisering deelneming? (vs hoofdelijke aansprakelijkheid)

- EU-bevoegdheid? Subsidiariteit?
 - voor alle misdrijven een brug te ver
 - zeker mogelijk voor kernmisdrijven, zoals bv. mensenhandel
- niet zonder grenzen
 - schade, opzettelijk gedrag, voorzienbaarheid, zorgvuldigheid
 - verkieslijk boven nieuwe strafbaarstelling gebruik slachtofferarbeid
 - nieuwe strafbaarstelling niet bruikbaar voor bv. arbeidsuitbuiting
 - generiek minimumconcept voor EU-kernmisdrijven veel nuttiger

Zelfregulering | autonoom

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

vrijheid qua vorm en partijen

corporate social responsibility, social compliance, due diligence ...

tal van relevante initiatieven: FLA, Clean Clothes initiative ...

uitdagingen

- legitimiteit
- capaciteit/middelen
- transparantie, onafhankelijkheid, controle en handhaving
- kleinere bedrijven (reputatieschade minder bedreigend?)
- misbruik

goed voorbeeld: ISO-standaarden

research

publications

consultancy

conferences

Institute for
International Research on Criminal Policy
Ghent University

www.ircp.org

Prof. Dr. Gert Vermeulen
+32 9 264 69 43
Gert.Vermeulen@UGent.be

Zelfregulering | overheidsgestuurd

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestrafing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

verplichte zelfregulering (Braitwaithe, 1982)

- focus van overheidsinstanties op overtredders
- strafbaarstelling niet-melding door *compliance officers*

tal van voorbeelden

- VN, IAO-verdrag 94, OESO-richtlijn multinationalaal ondernemen ...
- EU: Detacheringsrichtlijn '96, Sanctierichtlijn '09, Aanbestedingsrichtlijn, ...
- nationale voorbeelden: Finnish Liability Act ...

mogelijke wisselwerking met en tool voor strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen voor arbeidsuitbuiting in de bedrijfsketen

Wisselwerking zelfregulering & bestraffing

24 april 2014 | Mensenhandel en prostitutie: bestraffing of zelfregulering ter voorkoming van gedwongen prostitutie en arbeid?

bestrijding via preventie & bestraffing, via zorgvuldigheidsnotie
zorgvuldigheid als baken op het stuk van zelfregulering

- ethisch ondernemen
- tegemoetkomen aan consumentendruk
- vermijden van strafbaarheid als deelnemer

zorgvuldigheid als criterium ter operationalisering van het 'wetenswillens'-aspect van een nieuw EU-deelnemingsconcept

- stap 1: bewijs ernstige arbeidsuitbuiting in bedrijfsketen
- stap 2: bewijs '(potentiële) kennis' daarover in hoofde van de 'gebruiker van arbeid(sdiensten)

www.ircp.org

Contact

Prof. Dr. Gert Vermeulen

t. +32 9 264 69 43

f. +32 9 264 84 94

Gert.Vermeulen@UGent.be

IRCP

Ghent University
Universiteitstraat 4
B – 9000 Ghent